

Discus (Vishṇu's Lieblingswaffe; s. सुदर्शन) AK. 1, 1, 23. H. 787. 222. H. an. MED. चक्रं तु वलयप्रागमरसंचितमित्यपि H. c. 148. INDR. 1, 5. MBh. 1, 1163. fg. 3, 1939. HARIY. 608. सकृत् 9323. R. 1, 29, 6. 3, 36, 9. 4, 3, 25. 43, 33. 34. Suçr. 2, 1, 7. PĀṆKĀT. 47, 3. Bhāg. P. 9, 4, 28. fgg. — 3) n. *Oelmühle* Svāmīn zu AK. im ÇKDr. M. 4, 85; vgl. चक्रवत्. — 4) n. *Kreis* TRIK. 3, 2, 29. अलात° R. 3, 29, 4. 4, 3, 25. मौलि° RĀGA-TAR. 3, 230. अर्कत-तारा° Bhāg. P. 3, 11, 13. 4, 9, 20. 2, 2, 24. सप्तर्षि° BRAHMĀṆḌA-P. beim Sch. zu ÇĀK. 163. VARĀH. BRH. S. 83, 78. दिक्चक्र 86, 99. DHŪRTAS. 74, 1. नामि° Bhāg. P. 4, 4, 25. eine kreisförmige Stellung eines Heeres; s. चक्रव्यूह. ein Flug im Kreise PĀṆKĀT. II, 37. Der Oberkörper wird in sechs चक्र oder पद्म getheilt, welche die Namen मूलाधार, स्वाधिष्ठान, मणिपूर, अनाहत, विशुद्ध und आज्ञास्थान führen und denen eine myst. Bed. zugeschrieben wird. चक्र ist auch der allgemeine N. für Diagramme verschiedener Art; ÇKDr. führt nach dem TANTRASĀRA und SAMAJĀMṚTA folgende mit Namen auf: कुलाकुल°, राशि°, नक्षत्र°, अक्षयक°, अक्षयम्°, अणिधनि°, उत्तरायण°, क्रौञ्च°, अक्षि°, कुम्भ°, कोट°. सत्तु° der Kreis der Jahreszeiten HARIY. 632. — 5) eine best. Constellation, Hexagonalschein VARĀH. BRH. S. 20, 2. L. ĠĀT. 10, 9. BRH. 12, 9. — 6) n. *Kirzel* VARĀH. L. ĠĀT. 4, 10. 3, 5. — 7) *Trupp, Schaar, Menge*, n. H. 1411. H. an. MED. m. TRIK. 3, 3, 349. मृगचक्रम् VARĀH. BRH. S. 29, 4. गृध्र° HARIY. 9294. 9420. R. 6, 73, 39. डाकिनी° KATHĪS. 20, 137. 142. वधू° VID. 326. तन्त्रि° RĀGA-TAR. 3, 295. योगेश्वरी° 2, 108. चक्रचक्रावली (चक्र 1. bedeutet *Anas Casarca*) MBh. 9, 443. मृगचक्राः 3, 1906. सतं स्वप्नं स्मरंश्चिन्ताचक्रमाह्वयति PĀṆKĀT. 233, 14. त्रिलोमि° Bhāg. P. 3, 8, 17. लेभानृतत्रिहृदिंसनाद्यधर्म° 4, 13, 37. — 8) n. *Heer, Armee* AK. 2, 8, 2, 46. 3, 4, 1, 18. TRIK. 3, 3, 349. H. 746. H. an. MED. वृक्षचक्र MBh. 3, 1939. 16, 216. पर° 1, 6209. निचक्रवर्तित Bhāg. P. 4, 16, 11. परचक्रमुद्र 9, 13, 31. स्वपरचक्राः AK. 2, 8, 1, 30. H. 302. 60. बलचक्र dass. MBh. 2, 1060. — 9) n. *District, Provinz* TRIK. 3, 3, 350. — 10) n. *Bereich, Bezirk* in übertr. Bed.: परिवेष° der Bereich des प°, Alles was zum प° gehört VARĀH. BRH. S. 29, 33. अङ्गारकास्य चक्रोक्तः im Abschnitt über den Mars besprochen 96, 1. eben so नर°, मृग°, अश्व°, वात° 2, e. — 11) n. das über die Länder hinrollende Rad des Monarchen, Herrschaft, = राष्ट्र AK. 3, 4, 23, 184. TRIK. 3, 3, 350. H. an. MED. तस्य तत्प्रयितं चक्रं प्रावर्तत महात्मनः । भास्वरं दिव्यमजितं लोकसेनानं मकुत् ॥ MBh. 1, 3118. परं चाभिप्रयातस्य चक्रं तस्य महात्मनः । भविष्यत्यप्रतिकृतं सततं चक्रवर्तिनः ॥ 2983. राजचक्रं प्रवर्तयेत् 13, 4262. दिक्षु चक्रमवर्तयत् Bhāg. P. 9, 20, 32. प्रवृत्तचक्रता ausgedehnte Herrschaft JĀG. 1, 265. — 12) n. pl. *Krümmungen eines Flusses*, v. l. für चक्राणि AK. 1, 2, 2, 7. H. 1088. Sch. n. sg. *Strudel* H. an. MED. — 13) n. die Blüthe von Tagara (तगरपुष्प) RĀGĀN. im ÇKDr. Die Pflanze selbst heisst aber चक्र. eine best. Pflanze oder ein best. Arzneistoff ist gemeint Suçr. 2, 273, 12. 297, 10. 336, 18. Vgl. चक्रमर्द. — 14) n. *Ränke* (vgl. चक्रिका) H. an. MED. — 15) N. eines Metrums, = चक्रपात (4 Mal —————) COLEBR. Misc. Ess. II, 161 (IX, 17). — 16) m. a) eine Gänseart, *Anas Casarca* Gm. (nach dem schnarrenden Geschrei benannt; vgl. चक्रवाक) AK. 2, 5, 22. TRIK. 3, 3, 349. H. 1330. Sch. H. an. MED. MBh. 9, 443. — b) pl. N. pr. eines Volkes MBh. 6, 352. VP. 188. — c) N. pr. eines Mannes (vgl. चाक्रायण) ÇĀṆKAR. zu BRH. ĀR. UP. 3, 4, 1.

gaṇa मन्त्रादि zu P. 4, 1, 110. eines Nāga MBh. 1, 2147. eines Dieners im Gefolge von Skanda 9, 2339. 2342. — d) N. pr. eines Gebirges Bhāg. P. 5, 20, 15. — 17) f. चक्रैः Rad: वि वर्तते अर्कनी चक्रियेव RV. 1, 183. 1. (यान्) यावत्तद्वरेण चक्रियावसे 2, 34, 14. अर्मानं चित्स्वर्गं वर्तमानं प्र चक्रियेव रोदसी मरुद्भ्यः 5, 30, 8. यो अर्तेणैव चक्रिया शचीभिर्विष्वक्स्तम्भं पृथिवीमुत व्याम् 10, 89, 4. अतो न चक्रयोः (प्र रिरिचि 6, 24, 3. 1, 30, 14. — 18) f. या N. zweier Pflanzen: a) = कर्कटप्रङ्गी (vgl. चक्राङ्गी). — b) = नागरमुस्ता RĀGĀN. im ÇKDr. — Vgl. अचक्र, उच्चा°, एक°, काल°, कू°, दाउ°, धर्म°, विलु°, स°, चाक्रिय.

चक्रक (von चक्र) 1) adj. *circelartig* (in log. Sinne) ÇKDr. WILS. — 2) m. a) eine Art Schlange Suçr. 2, 263, 17. — b) N. pr. eines Rshi MBh. 13, 253. — 3) f. या eine best. Pflanze von wunderbarer Heilskraft Suçr. 2, 170, 2. 171, 21. — Vgl. चक्रिका.

चक्रकारक (चक्र + का°) n. eine Art Parfum AK. 2, 4, 4, 17.

चक्रकुल्या (चक्र + कु°) f. N. einer Pflanze (s. चित्रपर्णी) ÇĀBDAK. im ÇKDr.

चक्रगज (चक्र + गज) m. N. einer Pflanze (s. चक्रमर्द) RĀGĀN. im ÇKDr.

चक्रगाण्डु (चक्र + गाण्डु) m. ein rundes Kopfkissen H. an. 3, 533.

चक्रगुच्छ (चक्र + गुच्छ) m. *Jonesia Asoca* (s. अशोका) ÇĀBDAK. im ÇKDr.

चक्रगातर (चक्र + गातर) m. Radbeschützer, du. zwei zur Seite des Wagens gehende Männer, welche die Räder zu hüten haben, MBh. 7, 1627. — Vgl. चक्ररत्न.

चक्रग्रहण (चक्र + ग्रहण) Radhalter, eine Stange mit einem daran befestigten Rade (?): सचक्रग्रहणी (पुरी) MBh. 3, 641.

चक्रचर (चक्र + चर) adj. im Kreise herumgehend, Bez. einer Art überirdischer Wesen: नागाः मुपणीश्च सिद्धाश्चक्रचरास्तथा MBh. 3, 8214. 13, 6493. 6497. Viell. = चक्राट Giftbeschwörer VARĀH. BRH. S. 10, 12.

चक्रचारिन् (चक्र + चा°) adj. im Kreise herumgehend, von einem Ort zum andern wandernd HARIY. 3494.

चक्रचूडामणि (चक्र + चू°) m. ein runder Edelstein in der Krone, Ehrentitel Vopadeva's Vop. S. 173. N. pr. eines Mannes Ind. St. 2, 246.

चक्रजीवक (चक्र + जी°) m. Töpfer (von der Scheibe lebend) H. 916.

चक्रादी und चक्रणितम्ब = चक्रनदी und चक्रनितम्ब gaṇa गिरिनद्यादि zu P. 8, 4, 10. VĀRTT.

चक्रतलाम्र (चक्र - तल + आम्र) m. eine Art Mangobaum RĀGĀN. im ÇKDr. u. बद्धरसाल. In der alphab. Ordnung wird st. dessen die Form चक्रलताम्ब aufgeführt.

चक्रतीर्थ (चक्र + तीर्थ) n. N. pr. eines Tirtha PRAB. 68, 17. 83, 10. VARĀH-P. in Verz. d. B. H. No. 486. — Vgl. चक्रपुष्करिणी.

चक्रतैल (चक्र + तैल) n. aus der Pflanze चक्र (चक्रमर्द?) bereitetes Oil Suçr. 2, 24, 1. 118, 6. 121, 12. 138, 3. 293, 19.

चक्रदंष्ट्र (चक्र + दंष्ट्रा) m. Eber RĀGĀN. im ÇKDr.

चक्रदत्त (चक्र + दत्त) m. N. pr. eines Autors Verz. d. B. H. No. 940. 953; vgl. u. खड 1, b.

चक्रदत्ती f. N. einer Pflanze (s. दत्ती) RĀGĀN. im ÇKDr.

चक्रदत्तीवीज (च° + वीज) m. N. einer Pflanze (s. त्रयपाल, दत्तीवीज) RĀGĀN. im ÇKDr.

चक्रदम् (चक्र + दम्) m. N. pr. eines Asura Bhāg. P. 8, 10, 21.